

**ELS INDIVIDUS DESINFORMATS
SÓN MÉS VULNERABLES A LA
MANIPULACIÓ INFORMATIVA?**

David Bueno i
Torrens

Professor i investigador
de genètica de la UB i
divulgador de la ciència

El consens democràtic

Sempre he pensat –i ho he defensat en nombroses ocasions– que la divulgació és una tasca imprescindible per aprofundir en els mecanismes democràtics, atès que per decidir de manera col·lectiva amb coneixement de causa, actuant en conseqüència i coresponsabilitat, cal conèixer mínimament la natura d'allò sobre el que s'està decidint. Per això em va sorprendre un article publicat a *Science* a finals del 2011 que m'havia passat desapercebut fins fa pocs dies –quan me'l va reenviar una col·lega i bona amiga– intítulat “Els individus desinformatos promouen el consens democràtic”. En què quedem: per decidir democràticament cal estar informat o el consens s'obté gràcies a les persones desinformades? O potser són aspectes complementaris i no pas mútuament excloents?

LA IDEA DE PARTIDA ÉS SIMPLE. Quan cal decidir una cosa de manera democràticament consensuada és molt habitual que es produeixin conflictes d'interessos entre els membres del grup. No obstant això, generalment s'arriba a un acord perquè, en cas contrari, el resultat acostuma a ser més costós per a la col·lectivitat –la història de totes les democràcies és plena d'exemples, i si no ens espavilem és fàcil que ben aviat en tinguem un altre, al nostre país. Per arribar a aquest consens, cal

que els individus comparteixin informació sobre la qüestió i la integrin. Quan tots els membres comparteixen un interès comú, aquests processos són idèntics al que fa un ordinador. Però si els interessos no són plenament coincidents, llavors l'estratègia de comunicació adquireix una importància transcendental. En aquest context, habitualment s'ha pressuposat que els individus desinformatos són més vulnerables a la manipulació informativa realitzada per grups minoritaris per afavorir llurs interessos.

EN AQUEST TREBALL, que es va realitzar principalment amb models computacionals i amb animals de vida social convenientment entrenats, es feia triar un grup d'individus entre dues opcions. No se'ls oferia cap incentiu en funció de l'opció triada, però sí per manipular la informació, i s'afavoria que els individus poguessin canviar d'opi-

**Per decidir
democràticament
cal estar informat
o el consens s'obté
gràcies a les persones
desinformades?**

nió i adoptar la dels seus veïns. Es va mesurar quin era el consens adoptat democràticament en dues situacions diferents: quan la minoria informada feia proselitisme entre la resta de membres de la col·lectivitat, inicialment desinformatos respecte la qüestió a decidir, i quan aquesta minoria es mostrava intransigent i per tant refractària a modificar la seva pròpia opinió.

EL RESULTAT FOU francament curiós. Si la minoria informada fa proselitisme actiu, certament acaba convencent un nombre suficient de la majoria perquè adoptin les seves tesis. En canvi, quan la tàctica informativa implica intransigència, llavors l'efecte és el contrari i l'opinió de la majoria s'oposa a la de la minoria manipuladora, la qual cosa retorna el control democràtic a la majoria numèrica. En definitiva, segons aquest treball, per afavorir un consens democràtic hi ha dues vies possibles: permetre l'existència de minories intransigents i afavorir el desconeixement de la majoria, la qual s'oposarà a la manipulació i permetrà el control de la majoria numèrica; o, alternativament, permetre l'existència de minories proselitistes i afavorir un grau suficient de coneixement veridic en la resta de la població. Quina és la situació actual? Probablement, atenent als resultats visibles, una mala –i segurament interessada– combinació d'aquests factors.